

Rennäring

Ämnet rennäring behandlar rennäringen och dess betydelse för det samiska samhället. Centralt i ämnet är hantering och skötsel av renar med både traditionella och moderna metoder och med utgångspunkt i djurens naturliga beteenden och behov. I ämnet behandlas också hur rennäringen är sammankopplad med den samiska kulturen och är bärare av en lång kulturell tradition och en samisk identitet.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet rennäring ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om rennäringen, dess olika verksamhetsområden och utveckling både i olika delar av Sápmi och internationellt. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om rennäringens sociala betydelse och symbolvärde för fortlevnaden av det samiska samhället. Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för entreprenörskap och utveckla deras förståelse av hur hållbart företagande kan bidra till att bevara och utveckla en ekologiskt, ekonomiskt och kulturellt bärkraftig näring. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om förvaltningsorgan för rennäringen och samebyns roll, om lagar och andra bestämmelser som gäller för rennäringen samt om internationella konventioner med relevans för samisk rennäring.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla förståelse av samspelet mellan renen, naturen och människan samt förmåga att hantera och sköta renar med utgångspunkt i djurets behov och välfärd. I detta ingår kunskaper om hur skador och sjukdomar hos renar kan förebyggas samt om olika rovdjur, deras beteenden och vilka skador de förorsakar. Undervisningen ska vidare bidra till att eleverna utvecklar förmåga att på ett hållbart och säkert sätt genomföra arbetsuppgifter som ingår i rennäring samt att använda redskap, tekniska hjälpmedel och anläggningar. Eleverna ska dessutom ges möjlighet att utveckla förmåga att tillvarata och förädla produkter från ren samt att hantera livsmedel på ett säkert sätt. Undervisningen ska också ge eleverna möjlighet att utveckla förmåga att använda samisk terminologi för att förstå och beskriva den samiska rennäringen i nutid och i historisk tid.

Genom observationer, fältstudier och övningar ska eleverna ges möjlighet att få inblick i renars utveckling, hälsa och välbefinnande samt få erfarenhet av både moderna och traditionella metoder inom renskötseln.

Undervisningen i ämnet rennäring ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Kunskaper om rennäringens förutsättningar, förvaltning och historiska utveckling.
- Förmåga att hantera och sköta renar med utgångspunkt i djurets behov och välfärd.
- Förmåga att utföra arbetsuppgifter inom rennäring på ett säkert och ergonomiskt sätt samt med hänsyn till natur och miljö.

- Förmåga att tillvarata och förädla produkter från ren samt att hantera livsmedel på ett säkert sätt.
- Kunskaper om lagar och andra bestämmelser inom rennäring.
- Förmåga att använda samisk terminologi.

Nivåer i ämnet rennäring

- Nivå 1, 100 poäng.
- Nivå 2, 100 poäng, som bygger på nivå 1.

Nivå 1, 100 poäng

Nivåkod: RENA1000X

Centralt innehåll

Undervisningen i ämnet rennäring på nivå 1 ska behandla följande centrala innehåll:

- Rennäringens omfattning samt ekonomiska, sociala och kulturbärande betydelse i det samiska samhället, både traditionellt och i nutid.
- Organisering av arbetsuppgifter inom samebyn, siidagruppen, hushållet och familjen.
- Traditionella och nyare former av binärningar som ingår i rennäringen.
- Renens naturliga vandringsleder samt äldre och nyare flyttningsleder.
- Renens behov och naturliga beteenden.
- Skötsel och tillsyn under olika delar av året.
- Rovdjurs beteenden och vilka skador de orsakar hos renar.
- Etisk hantering av renen samt åtgärder för att förebygga skador och sjukdomar hos renen.
- Arbetsuppgifter som ingår i rennäringen under olika delar av året, till exempel renskiljning, kalvmärkning och samling av ren.
- Fordon, utrustning, hjälpmedel och anläggningar.
- Orientering i naturen med och utan tekniska hjälpmedel.
- Ergonomi och säkerhet samt natur- och miljöhänsyn.
- Slakt och grovstyckning.
- Förädlingsmetoder för renprodukter samt säker hantering och förvaring av livsmedel.
- Lagar och andra bestämmelser inom området.
- Samisk terminologi inom rennäringen.

Nivå 2, 100 poäng

Nivåkod: RENA2000X

Centralt innehåll

Undervisningen i ämnet rennäring på nivå 2 ska behandla följande centrala innehåll:

- Rennäringens historiska utveckling, till exempel övergång från vildrensjakt till tamrenskötsel.
- Faktorer som har påverkat utvecklingen samt rennäringens framtida utvecklingsmöjligheter.
- Rennäringens förvaltning, till exempel samebyarnas roll samt organisering av rennäring inom olika delar av Sápmi.
- Klimatets och klimatförändringarnas betydelse för betesförhållanden och andra förhållanden inom rennäringen.
- Traditionella bostäder, förråd, och övrig utrustning som har använts inom rennäringen.
- Moderna hjälpmedel och teknisk utveckling inom rennäringen.
- Skötsel och tillsyn i samband med dräktighet och kalvning.
- Rovdjurens inverkan på rennäringen samt etiska aspekter av rovdjursförvaltning.
- Etisk och skadeförebyggande hantering av renen, till exempel i samband med drivning, transport och slakt.
- Hygien och förebyggande smittskyddsarbete.
- Fördjupning av arbetsuppgifter som ingår i rennäringen under olika delar av året, till exempel utfodring, tämjning och flyttning.
- Traditionella och nyare metoder vid märkning och kastrering samt vid slakt och styckning av ren.
- Planering och organisation av arbetet.
- Fordon, utrustning, hjälpmedel och anläggningar.
- Ergonomi och säkerhet samt natur- och miljöhänsyn.
- Styckningsdetaljer och inre organ hos renen samt användningsområden vid tillagning och förädling.
- Finstyckning av grovstyckade styckningsdetaljer.
- Praktisk hygien och egenkontroll samt säker hantering av livsmedel.
- Lagar och andra bestämmelser inom området, däribland bestämmelser om djurhållning, livsmedelshantering, hantering och transport av ren samt arbetsmiljö.
- Internationella överenskommelser och konventioner som rör samisk rennäring.
- Samisk terminologi inom rennäringen.

Betygskriterier

Av 15 kap. 24 § andra stycket och 20 kap. 37 § andra stycket skollagen (2010:800) följer att läraren vid betygssättningen i ett ämne ska göra en sammantagen bedömning av elevens kunskaper på den aktuella nivån i ämnet i förhållande till de betygskriterier som gäller för ämnet som helhet och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper. Samtliga kriterier för betyget E ska dock vara uppfyllda för att eleven ska kunna få ett godkänt betyg.

Betyget E

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om rennäringens förutsättningar, förvaltning och historiska utveckling.

Eleven hanterar och sköter med **visst** handlag renar på ett etiskt och säkert sätt för att förebygga skador och sjukdomar.

Eleven utför med **viss säkerhet** arbetsuppgifter inom rennäring. Eleven arbetar säkert och ergonomiskt och tar hänsyn till natur och miljö.

Eleven tar hand om olika renprodukter och använder förädlingsmetoder på ett **godtagbart** sätt. Dessutom hanterar och förvarar eleven livsmedel från ren på ett säkert sätt.

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om lagar och andra bestämmelser som gäller rennäringen.

Eleven använder med **viss säkerhet** samisk terminologi.

Betyget D

Elevens kunskaper bedöms sammantaget vara mellan C och E.

Betyget C

Eleven visar **goda** kunskaper om rennäringens förutsättningar, förvaltning och historiska utveckling.

Eleven hanterar och sköter med **gott** handlag renar på ett etiskt och säkert sätt för att förebygga skador och sjukdomar.

Eleven utför med **säkerhet** arbetsuppgifter inom rennäring. Eleven arbetar säkert och ergonomiskt och tar hänsyn till natur och miljö.

Eleven tar hand om olika renprodukter och använder förädlingsmetoder på ett **gott** sätt. Dessutom hanterar och förvarar eleven livsmedel från ren på ett säkert sätt.

Eleven visar **goda** kunskaper om lagar och andra bestämmelser som gäller rennäringen.

Eleven använder med **säkerhet** samisk terminologi.

Betyget B

Elevens kunskaper bedöms sammantaget vara mellan A och C.

Betyget A

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om rennäringens förutsättningar, förvaltning och historiska utveckling.

Eleven hanterar och sköter med **mycket gott** handlag renar på ett etiskt och säkert sätt för att förebygga skador och sjukdomar.

Eleven utför med **god säkerhet** arbetsuppgifter inom rennäring. Eleven arbetar säkert och ergonomiskt och tar hänsyn till natur och miljö.

Eleven tar hand om olika renprodukter och använder förädlingsmetoder på ett **mycket gott** sätt. Dessutom hanterar och förvarar eleven livsmedel från ren på ett säkert sätt.

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om lagar och andra bestämmelser som gäller rennäringen.

Eleven använder med **god säkerhet** samisk terminologi.